

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Forshaga Lärcenter H-stadiet i
Forshaga kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Forshaga Lärcenter H-stadiet. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Forshaga Lärcenter H-stadiet i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Variera arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i hög utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 9 december 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:12672) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet är processinriktat och sker genom dialog i form av formativ respons.

Lärarna ger eleverna stöd i att utveckla olika idéer och använda olika strategier för att lösa en uppgift. Lärare och elever uppger i intervju att en arbetsprocess inleds med att lärare går igenom material och tekniker som ska användas i arbetsområdet och ibland låter elever göra arbetsprover på tekniken i fråga. Elever berättar att lärare visar tidigare elevarbeten som inspiration men tillägger att de också använder sig av bilder och hemsidor för slöjd på internet samt slöjdböcker i klassrummet för att få idéer till sina projekt. En lärare i materialinriktning textil berättar att elever ibland väljer att göra inspirationskollage med bilder, färg- och tygprover. I nästa steg får eleverna ta fram en skiss där måtten ska finnas med. En lärare i materialinriktning trä och metall berättar att elever ofta ritar flera skisser från olika perspektiv för att sedan ta fram skalenliga ritningar. Elever uppger att de därefter planerar sitt arbete steg för steg utifrån ramarna för projektet. Ramarna kan exempelvis handla om vilket material eller vilka

metoder som ska ingå. Enligt elever som intervjuas uppmanar lärarna dem att utveckla sina idéer under arbetets gång och prova sig fram, samtidigt som lärarna hjälper eleverna med produkters funktionalitet. En elev berättar att hen tillverkat en krok i metalltråd och att läraren föreslagit olika sätt som eleven kunde utforma kroken på så att det som hängde på kroken inte skulle falla ned. En annan elev uppger att hens planering inte alltid fungerar som hen tänkt sig. Eleven berättar att hen just nu arbetar med en kista av trä där hen har fått tänka om och limma locket på ett annat sätt för att locket ska hålla bättre. En elev berättar att hen började virka en figur men sedan ändrade sig halvvägs igenom och istället virkade en kasse eftersom hen insåg att hen skulle ha större nytta av den. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktning trä och metall resonerar läraren med en elev om en lämplig placering av ett handtag på en ölstånka av trä. Läraren tipsar eleven om att klippa ut ett handtag i önskad storlek av papper så att eleven lättare kan pröva olika placeringar och se vad hen tycker ser bäst ut, vilket eleven gör. I intervju lyfter lärare vikten av att elever får pröva sig fram och göra om utan att det ses som något fel.

Lärarna ger eleverna löpande stöd och återkoppling under pågående arbetsprocess, både genom instruktioner och genom dialog och formativ återkoppling. I intervju berättar lärare att elever kan få stöd på olika sätt. Lärare uppger att elever har tillgång till arbetsbeskrivningar och filmer som lärarna förberett och att de därutöver till exempel kan ha workshops kring olika tekniker eller ge enskild handledning. Lärare berättar att de kontinuerligt visar och instruerar elever hur de ska gå tillväga genom att föra dialog och ställa reflekterande frågor till elever kring deras arbetsprocesser. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer ger lärare vid flera tillfällen elever stöd samtidigt som de låter eleverna behålla initiativet i arbetsprocessen. Exempelvis för en lärare i materialinriktning textil en dialog med en elev kring hur mycket eleven ska fälla upp kanten på sin tröja. Eleven uppger att hen provat tröjan och att uppviket måste bli litet för att tröjan inte ska bli för kort. Läraren förklarar fällens funktion innan eleven bestämmer sig för måtten på uppviket. På lektionsobservationen i materialinriktning trä och metall visar läraren två olika exempel på formar för en elev som ska gjuta och frågar vilken form som kommer att fungera bäst. Elevens svar visar att hen är medveten om gjutformens funktion och hur det smälta tennet kommer att bete sig i formen. Vid ett annat tillfälle ber en elev läraren om hjälp inför nästa steg i hens arbete. Eleven visar läraren sin ritning och förklarar vad hen vill göra. Läraren ger eleven två olika alternativ och tipsar om ett lämpligt verktyg, men lämnar sedan åt eleven att bestämma hur hen vill gå vidare. Elever uppger i intervju att lärarna visar hur de ska göra utan att ta över eller göra arbetet åt dem. Visserligen brukar en lärare i materialinriktning textil sprätta åt elever som sytt fel berättar elever, men det är för att eleverna ska kunna lägga lektionstid på att visa andra och viktigare förmågor.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen är motiverande och utmanande men att eleverna endast i begränsad utsträckning får möjlighet att dela erfarenheter med varandra i ett gemensamt lärande.

Undervisningen är utformad så att eleverna oavsett kunskapsnivå stimuleras till utveckling. Lärare och elever berättar i intervju att eleverna oftast inleder terminen med en gemensam uppgift men att de kan välja att utföra uppgiften på olika sätt och med olika svårighetsnivåer. Exempelvis uppger elever att huvtröjor kan tillverkas med fler eller färre detaljer i materialinriktning textil och att de kan använda flera olika tekniker och lägga till utförligare detaljer för att öka svårighetsgraden på sina arbeten i materialinriktning trä och metall. I intervju berättar lärare att de möter eleverna på den nivå de befinner sig på. En lärare i materialinriktning textil berättar att de gemensamma uppgifterna hen presenterar oftast ligger på en grundläggande nivå, men att det sedan är en stor bredd i elevernas slutprodukter. Läraren ger som exempel en elev som valt att öka svårighetsgraden i uppgiften att sy en tröja genom att lägga in olikfärgade fält på sidan av tröjan och sy en krage istället för en huva. En lärare i materialinriktning trä och metall uppger att en del elever behöver utmanas att pröva nya tekniker medan andra elever behöver motiveras till att komma igång och få hjälp med sin initiativförmåga. Läraren berättar vidare att elever kan börja högstadiet utan att ha kommit så långt inom ämnet slöjd eller kunna så många tekniker. För att anpassa efter elevernas behov så får dessa elever först flera mindre uppgifter med tydliga instruktioner. Läraren uppger att allt eftersom hen lär känna eleverna kan hen öka svårighetsgraden i deras arbete. I intervju uppger elever att lärarna uttrycker höga men rimliga förväntningar på eleverna utifrån vad de vet om dem sedan tidigare. En lärare i materialinriktning trä och metall berättar att elever ofta vill vara kvar på en nivå som de redan behärskar. Därför måste hen som lärare utmana elever att våga gå vidare och pröva nya tekniker så att de kan utveckla sina färdigheter och genom det också stärka sitt självförtroende inom slöjden. En lärare i materialinriktning textil tillägger att en och samma uppgift kan vara lätt för vissa elever och svår för andra och betonar vikten av att berömma och synliggöra utvecklingen även hos elever som tycker att slöjd är svårt.

Arbetsformerna utgörs oftast av enskilt arbete och eleverna får sällan möjlighet att arbeta tillsammans för att dela erfarenheter med varandra. Arbetet sker enligt lärare och elever till stor del individuellt. Lärare och elever uppger att det händer att elever spontant hjälper varandra i arbetet eller resonerar tillsammans kring hur de ska göra i ett visst moment, men lärare planerar sällan för tillfällen där elever får arbeta tillsammans. Av dokument som begärts in från huvudmannen framgår att lärare i båda materialinriktningar i sin planering lyfter arbetsformer som ger elever

möjlighet att dela erfarenheter och utveckla sitt lärande, såsom workshops, interaktiva genomgångar och pardiskussioner. Lärare berättar dock att metoderna inte använts i undervisningen annat än undantagsvis under innevarande läsår, vilket bekräftas av eleverna. En lärare i materialinriktning trä och metall uppger att hen vissa år lägger in ett grupparbete i årskurs 7 där elever tillsammans får komma fram till en gemensam design på en skärbräda och planera arbetet. Elever som intervjuas från årskurs 9 bekräftar att de varit med om detta projekt medan elever i årskurs 7 och 8 inte har genomfört något motsvarande.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller moment där eleverna löpande reflekterar över arbetsprocess och resultat tillsammans med läraren.

Läraren ställer frågor löpande till eleverna och låter dem utvärdera och bedöma resultatet av sitt arbete. I intervju uppger lärare att de ställer reflekterande frågor till eleverna under lektionerna. Exempel på frågor kan vara att lärare ber elever beskriva hur de tänkt, varför de tror att något blev som det blev eller vad som skulle hända om eleverna vände sin produkt ut och in innan de sydde. Vid Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktning textil framgår hur en elev utvärderar och bedömer resultatet av sitt arbete när eleven kallar till sig läraren för att visa en söm som inte blivit bra. Läraren säger att eleven har två val, att sprätta upp och sy om eller acceptera sömmen som den ser ut. Eleven funderar och väljer sedan att behålla sömmen som den är. Av dokument som begärts in från huvudmannen samt av intervjuer med lärare och elever framgår att elever i båda materialinriktningar dokumenterar sin arbetsprocess löpande och reflekterar över den på olika sätt, både fritt och efter givna frågor. Lärare och elever uppger att eleverna exempelvis får reflektera kring varför de valt vissa material och tekniker, vad som gått bra och vad de skulle ha gjort annorlunda om de gjort uppgiften igen. Dokumentationen lämnas in vid ett par tillfällen under terminen och utgör då underlag för enskilda samtal om arbetsprocess och resultat. Elever berättar att de har nytta av lärarnas respons i sitt fortsatta arbete.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Variera arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.¹ Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna i begränsad utsträckning får möjlighet att lära av varandra. Arbetsformerna i slöjdundervisningen utgörs i första hand av individuellt arbete. Visserligen tar eleverna stöd och hjälp av varandra men lärarna organiserar sällan tillfällen där elever ska diskutera eller lösa problem tillsammans i syfte att lära av varandra. Genom att variera arbetsformer och låta eleverna arbeta både enskilt, i par och i grupp ges eleverna möjlighet att dela erfarenheter i ett gemensamt lärande och kan därigenom utveckla lärandet ytterligare.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna varierar arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i hög utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

² Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen ger eleverna fördjupad förståelse och kunskap om materials egenskaper samt om olika slöjdmeter som bidrar till hållbara slöjdprodukter.

Eleverna får fördjupa sina kunskaper om olika materials egenskaper samt hur materialens ursprung och framställning påverkar miljön. Av intervjuer med lärare och elever framkommer att inom materialinriktning textil läser elever i årskurs 8 materiallära, där läraren går igenom olika material, var och hur de produceras samt materialens egenskaper. En lärare i materialinriktning textil berättar att hen utöver detta också lyfter sådant som miljömärkning och transporter i momentet. Av dokument som Skolinspektionen har begärt in från huvudmannen framgår att elever i årskurs 7 läser ett moment om materialekonomi i materialinriktning trä och metall. En lärare i materialinriktning trä och metall berättar att hen utöver att undervisa om olika materials funktion och kvalitet även lyfter ekonomiska och miljömässiga aspekter av hållbar utveckling i momentet. I intervju uppger elever att läraren i materialinriktningen trä och metall i samband med varje ny uppgift introducerar materialet de ska arbeta med och berättar om materialets egenskaper och ursprung. Elever berättar vidare att de, när de valt vilket specifikt material de ska arbeta, med kan få ytterligare information om materialet av läraren enskilt.

Eleverna får kunskaper om olika slöjdmeter som bidrar till slöjdprodukter som är användbara, välgjorda eller håller länge. I intervju uppger en lärare i materialinriktning textil att hen ofta uppmanar elever arbeta noggrant och exempelvis sy rakt och anpassa val av söm efter material. En lärare i materialinriktning trä och metall ger som exempel att elever lär sig att olja in träprodukter för att de ska vara användbara länge. Elever bekräftar i intervju att lärare betonar vikten av noggrannhet i arbetet och uppger att lärare i materialinriktning textil exempelvis kan be dem att sy med god sömsmån och fästa tråden noga, samt vända tröjor med tryck ut och in när de tvättas. Elever berättar att lärare i materialinriktning trä och metall betonar sådant som till exempel vikten av att välja rätt typ av metall eller anpassa storleken på skruv efter föremålets storlek för att öka produktens hållbarhet. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktning trä och metall förklarar läraren för en elev hur hen ska spänna fast sin träbit i bänken för att minska spänningen i träet och undvika att det knäcks när eleven filar. Under lektionsobservationen i materialinriktning textil frågar läraren en elev om hen vill se en söm eller

inte på kanten av sin tröja. Eleven säger att hen bara vill stryka kanten, varpå läraren betonar fördelen med en förstärkande söm för att tröjan ska hålla längre.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Eleverna får göra egna val av metoder som bidrar till resurshushållning och undervisningen ger eleverna tillfällen till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön. En lärare i materialinriktning trä och metall berättar att hen utmanar elever i årskurs 9 att i sina egna projekt låta materialet kosta så lite som möjligt och påverka miljön minimalt. Läraren uppger att många elever på så sätt sporras att använda återbrukat material, exempelvis lastpallar. I intervjuer berättar lärare och elever att resurshushållning även kommer in i undervisningen bland annat genom att elever lär sig klippa respektive såga effektivt i material så att materialet räcker längre samt utnyttja stuv- och spillbitar i tyg respektive trä där det går, till exempel som provbitar för att prova en ny teknik på. En elev säger att hen har fått hjälp av läraren i textilslöjd med att laga kläder som gått sönder medan en annan elev ger exempel på att hen lärt sig att laga hål i trä med sågspån och lim efter att ha borrar fel. Elever i årskurs 9 berättar att de är mer medvetna om vikten av resurshushållning nu och har utvecklat sina kunskaper om det efter flera års slöjdundervisning. Vidare ges elever möjlighet att reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön. I materialinriktning textil får elever exempelvis se filmer om hur textilier tillverkas och om arbetsvillkor inom textilindustrin och sedan diskutera filmernas innehåll med läraren. En lärare i materialinriktning textil betonar att elever i egenskap av framtidens konsumenter behöver vara medvetna om hur kläder tillverkas och hur de påverkar miljön. Lärare uppger att eleverna även reflekterar över miljö- och hållbarhetsaspekter i sin slutreflektion när de färdigställt ett föremål. Eleverna ska då bland annat reflektera kring sina materialval och hur arbetet påverkat miljön.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn organiserar slöjdämnet så att elever oavsett kön möts och arbetar tillsammans.

Rektorn ser till att flickor och pojkar möts i slöjdundervisningen. Rektorn uppger i intervju att eleverna växlar mellan båda materialinriktningar under hela högstadiet och att samtliga slöjdgrupper består av både flickor och pojkar. Utgångspunkten när lärarna skapar undervisningsgrupper är enligt rektorn att grupperna ska vara balanserade mellan könen och i övrigt likvärdiga. Rektorn berättar att hen lett ett kollegialt lärande på skolan kring könsnormer med utgångspunkt i forskning kring flickor och pojkar i skolan. Lärare har bland annat medvetandegjorts om normer som många omedvetet utgår ifrån och reproducerar, exempelvis att pojkar inte vill ha textilslöjd. Rektorn har vidare organiserat för att både flickor och pojkar får möjlighet att arbeta med material från båda materialinriktningarna. Av dokument som Skolinspektionen har begärt in från huvudmannen framgår att både flickor och pojkar får pröva en bredd av metoder och tillverka olika föremål i slöjdundervisningen. I intervjuer med elever och lärare framkommer att elever också får prova olika materials kombinationsmöjligheter. Elever har exempelvis tillverkat en miniatyrlaptop av trä med fodral av läder, ett flygplan av trä med landningsställ av metall och en ölstånka av trä med metallband runt.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna i begränsad utsträckning lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna samtalar sällan med eleverna om olika föreställningar om kvinnligt och manligt. Lärare uppger i intervju att de inte lyfter några speciella aspekter kring jämställdhet i undervisningen men att lärarna själva samtalar med varandra om jämställdhetsfrågor, exempelvis om vikten av att inte välja könskodade produkter i de gemensamma projekten. Lärare berättar att det spontant kan uppstå tillfällen att diskutera dessa frågor i undervisningen genom att elever ställer frågor kopplat till jämställdhet eller ifrågasätter något som lärarna planerat. En elev ger som exempel att en elev kommenterade att hen inte behövde lära sig sy eftersom hen hade en mormor som sydde, vilket läraren i materialinriktning textil bemötte med att alla behöver lära sig att sy. En lärare uppger att hen brukar fråga elever om de har en tänkt mottagare av slöjdföremålet, främst för att eleverna ska lockas att tänka utifrån andra perspektiv än sina egna. Elever kan i intervju inte ge exempel på hur jämställdhetsfrågor tas upp i undervisningen men uppger att både flickor och pojkar ges samma förutsättningar att prova olika metoder och material i slöjden.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 2

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna.

Av läroplanen framgår att skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.³

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare sällan lyfter frågor kopplade till jämställdhet med eleverna i slöjdundervisningen. När det sker bygger det på initiativ från eleverna och inte som en medvetet planerad del

³ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

av undervisningen. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsmonster samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesinriktning.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare löpande reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmanar eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.⁴

På Skolinspektionens vägnar

X Sofia Granberg

Beslutsfattare

Signerat av: Sofia Granberg

X Maria Hermansson

Föredragande

Signerat av: Maria Hermansson

I handläggningen av ärendet har även utredaren Malin Hennius deltagit

⁴ [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan](#) - Skolverket hämtad 2026-06-01

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Forshaga Lärcenter H-stadiet den 20 maj 2026. Besöket genomfördes av utredarna Maria Hermansson och Malin Hennius.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Forshaga kommun med grundskola, årskurserna 7–9. På skolenheten går cirka 260 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁵

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁶ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.⁷

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.⁸

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.⁹

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.¹⁰ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

⁵ 26 kap. 20 § skollagen.

⁶ 1 kap. 4 § skollagen.

⁷ 1 kap. 5 § skollagen.

⁸ 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

⁹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁰ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.¹¹

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.¹²

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

¹¹ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹² Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.¹³

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.¹⁴

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹⁵

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.¹⁶

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

¹³ Ibid.

¹⁴ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁵ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

¹⁶ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.¹⁷

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.¹⁸

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹⁹ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.²⁰ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.²¹

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

¹⁷ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁸ Lgr22, 2.1 Normer och värden.

¹⁹ 2 kap. 9 § skollagen.

²⁰ 2 kap. 10 § skollagen.

²¹ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²²

²² Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.